

**3-, 6- JA 12-AASTASTE LASTE HAMMASTE
TERVISLIKU SEISUKORRA KAARDISTAMINE
UURINGU LÕPPRAPORT**

Eesti Hambaarstide Liit
Tartu Ülikool Hambaarstiteaduse instituut
2019

Viimased Eestis toimunud laste hammaste seisukorda kaardistavad uuringud jäävad valdavalt rohkem kui kümne aasta tagusesse aega.

Sellest lähtuvalt tekkis vajadus koostada ajakohane ülevaade laste hammaste tervisest, mis võimaldaks planeerida edaspidist ravivajadust ning mille kaudu saaks tulevikus hinnata ka projekti "Laste hammaste tervis" tegevuste edukust.

Eelnenud asjaoludest lähtuvalt kavandatud uuringut nõustus finantseerima Eesti Haigekassa.

Uuringu põhilisteks eesmärkideks olid:

- hinnata kaariese levikut 3-, 6- ja 12-aastaste laste seas;
- määrata hügieeniindeksid ehk katu hulk hammastel;
- uurida hambumusanomaaliat esinemissagedust;
- hinnata kaarieseriski ehk kaariese arengut soodustava käitumise olemasolu.

Varasemad laste suutervise uuringud Eestis

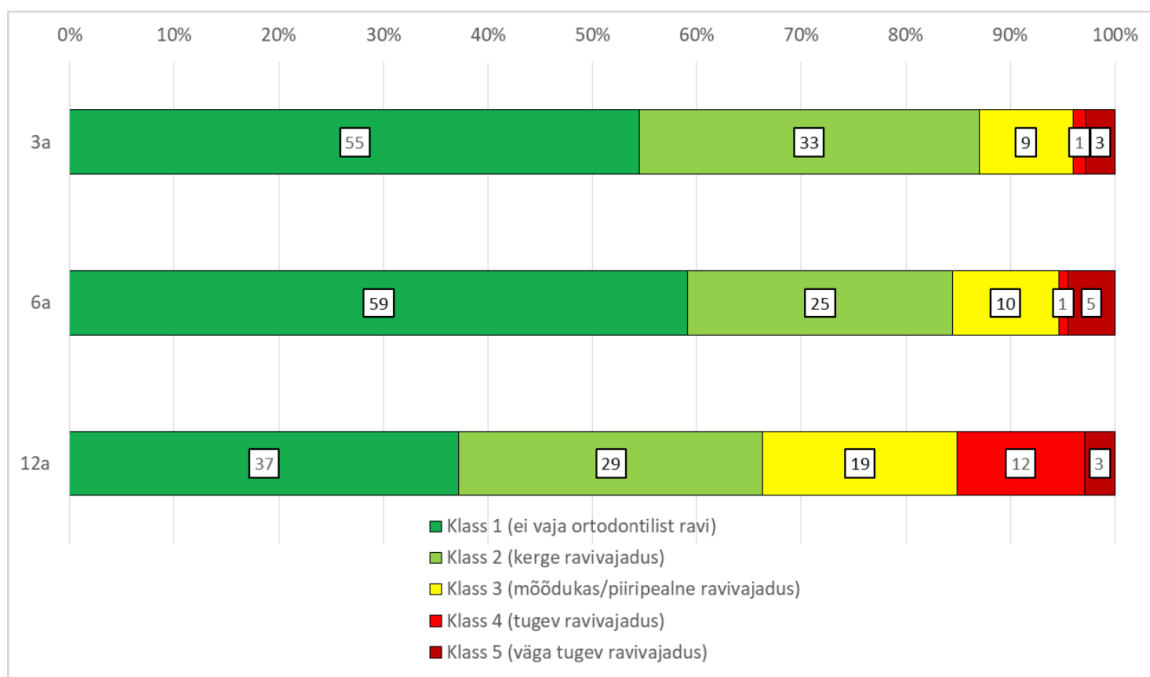
Käesoleval aastatuhandel on läbi viidud järgmised uuringud: 2001 aastal teostati üle Eesti 2–4 aastaste laste hammaste seisundi hindamine; 2005. aastal viidi läbi Tartu linna esimese klassi õpilaste hulgas uuring, mille käigus hinnati hambakaariese esinemist, määrati hambumus ja ning teostati pea antropomeetriline mõõtmine; 2009 aastal uuriti hambaravi kartvante vanemate mõju laste hammaskonnale;

2012 teostati Lõuna-Eesti 8–10 aastaste lastel hambakaariese esinemissageduse uuring.

Hammaste ja lõualuude anomaaliade tulemused on sarnased teiste riikidega

Hammaste ja lõualuude asendi hindamisel 2005. aasta uuringus saadud tulemused olid sarnased teiste riikide tulemustega ehk siis ligikaudu 75%-l lastest esineb kõrvalekaldeid normaalsest hambumusest. Üksikute hammaste asendianomaaliaid koos treemide ja diasteemi esinemisega leiti 74%-l uuritutest.

Tänapäeval kasutatakse ortodontilise ravivajaduse indeksit (IOTN) 2005. aastal teostatud uuring oli Eestis esimene, kus hinnati ortodontilist ravivajadust IOTNi abil.

Joonis 15. Ortodontilise ravi vajadus eri vanuserühmades IOTN-i indeksi dentaalse komponendi alusel (%).

Tulemused näitavad, et veidi alla 11%-l 6- kuni 9 aastastel koolilastel esines ortodontilise ravi vajadus.

Ortodontiline ravivajaduse hindamisel morfoloogilise komponendi põhjal selgus, et:

53%-l lastest ravivajadus puudus või oli väga väike
36%-l esines piiripealne ravivajadus
11%-l oli ortodontiline ravi näidustatud

Statistiliselt oluline erinevus poiste ja tüdrukute vahel puudus (3,78; $p > 0,05$).

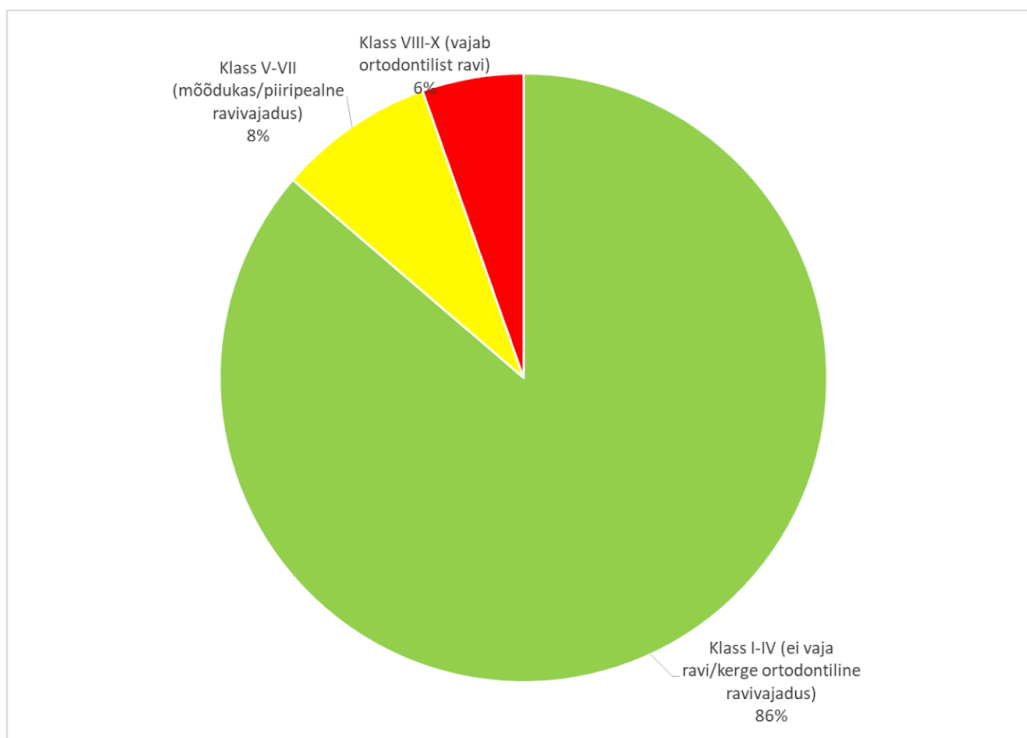
Kasutades esteetilise komponendi skaalat:

73%-l lastest ravivajadus puudus või oli väga väike
20%-l esines piiripealne ravivajadus
7%-l oli ortodontiline ravi näidustatud

Lapsi, kellel esines nii morfoloogiline kui ka esteetiline näidustusortodontiliseks raviks, oli kokku 16 ehk 4%
Lapsi, kellel esines ainult esteetiline näidustus, oli 14 ehk 3%.

Kokkuvõtteks võib öelda, et **esimese klassi õpilastel esines vähe raskeid hambumusanomaaliaid** ja see oli küllaltki positiivne leid. Varajases vahelduvas hammaskonnas vajavad kõik lapsed ortodonti nõustamist ja kindlasti 6 kuuliste vahedega konsultatsiooni selleks, et ära hoida anomaaliate süvenemist.

Nagu näeme, on 3- ja 6-aastaste laste osas pilt suhteliselt sarnane: **üle poole neist ravi ei vaja**, tugev ravivajadus on seotud 4–6% lastega. Seevastu 12-aastaste hulgas esineb tugev ortodontilise ravi vajadus juba 15% lastest.

Joonis 16. Ortodontilise ravi vajadus eri vanuserühmades IOTN-i indeksi esteetilise komponendi alusel (%).

IOTN-i indeksi esteetiline komponent on kirjeldatav 12-aastaste laste osas (joonis 16).